

Ett nyhetsbrev från Svartådalens Bygdeutveckling – nr 2 oktober 2006 – mer info på webbplats www.svartadalen.nu

Sav – björkskogens nya guld

Sedan ett drygt år håller ett antal aktörer i Svartådalen på att undersöka möjligheterna för entreprenörskap kring björksav.

Björksav innehåller kalium, kalcium och magnesium och har på senare år fått mycket uppmärksamhet som hälsodryck.

Råvaran är storligen eftertraktad i bl.a. Danmark, där den säljs som måltidsdryck på restauranger.

Aktörer i Holaveden, Östergötland och Grythyttan har gjort vin av björksaven och nått framgångar.

Under våren tappades en hel del björksav från Svartådalens björkar.

– Efter 50 liter var min frys full, säger Monica Yngvesson, Gussjö by, som är en av de aktiva i björksavgruppen.

På höstens torsdagsmarknader har besökarna fått provsmaka björksav. Reaktionen har varit positiva.

Gruppen fortsätter att utveckla en effektiv hantering av björksaven, för att få det att fungera kommersiellt.

En björksavs-entreprenör i skånska Kristianstad har visat intresse för samarbete med Svartådalen.

En firma som lyckats exportera sina björksavsprodukter utomlands.

Björksav är färskvara och har maximal kvalitet bara under några veckors tid på våren.

Björkskog finns det gott om i Svartådalen och nu kan den få ett nytt ekonomisk värde då efterfrågan på björksav stiger.

Genom samarbete mellan sydliga och nordligare aktörer kan näringen få en längre säsong.

Är du intresserad av entreprenörskap kring björksav, kontakta Mari-Ann eller Lennart Klaar, 0224-74 30 32, 0706-84 13 21 (Mari-ann), 0705-326 190 (Lennart), e-post: mari-ann@telia.com

Första studieresan till naturum

Marcus Lindborg guidar på Färnebofjärdens naturum i Gysinge.

Arbetet med att undersöka förutsättningarna för att skapa ett naturcenter eller naturum i Svartådalen, har påbörjats.

Satsningen är en av delarna i det nya pro-

jektet "Svartådalens Bygdecenter etapp 2" som beviljades pengar i juli 2006.

I projektet ligger också utvecklandet av naturleder och entreprenörskap kring dessa.

En första studieresa har gjorts till Färnebofjärdens naturum i Gysinge och ett tiotal personer från Svartådalen deltog.

Fler studieresor planeras till olika svenska naturum det närmaste året.

Näst i tur är Omberg i Östergötland, fredagen den 20 oktober.

Är du intresserad av projektet eller att följa med på studieresor så kontakta Daniel Green, 0706-18 43 16, daniel@svartadalen.nu

Sala kommun bäst på medfinansiering = stort engagemang

Sala kommun lyckades växla upp 10,2 gånger pengarna man satsade på landsbygdsutvecklingsprojekt mellan 2002 och 2006.

Sala kommun satsade 237 tusen kronor per år under 5 år, sammanlagt 1.185 000 kronor, men fick samtidigt andra aktörer att satsa tio gånger så mycket.

Bland de 16 kommunerna i Nedre Dalälvens Leader+ – område är det bara Sandviken som kommer upp i samma uppräkningskvot.

Snittet för alla 16 kommunerna ligger ganska jämnt mellan 6, 3 och 10,2.

Gävle är enda kommun som går under den variabeln med 4,8 ggr uppväxling.

I uppväxlingskvoten räknas pengar, men också värden från medfinansiering i material och idéellt arbete.

Utvecklingsgrupperna som gett Salas resultat är Möklinta och Svartådalen, varav Svartådalens många projekt står för huvuddelen.

Resultatet kan ses som ett mått på engagemang från näringsliv, organisationer och idéella krafter i Salas landsbygd. Ett engagemang som alltså är STORT!

Källa: Leader+ Nedre Dalälven

De första cykelturisterna

Den 29 juli slog det nya bygdecenteret i Västerfärnebo upp sina portar.

Den första dagen det var öppet kom de första besökarna, som också visade sig vara Svartådalens första cykelturister!

De ville passa på att pröva den i maj invigda cykelleden och kom till bygdecenteret för att köpa karta. Barbro och Arne var deras namn.

Foto: Ingmari Ekman

Svartådalen ökar

Befolkningen ökar i Svartådalen, samtidigt som den minskar i alla andra delar av Sala kommun. Mellan år 2004 och 2005 fick Västerfärnebo och Fläckebo socknar ett nettotillskott på 42 invånare.

Alltså trots alla som avlidit eller flyttat härifrån, blev det ett sammanlagt netto på 42 personer, tack vare inflyttning och födselar.

Störst är ökningen i Västerfärnebo med 39 personer. Svartådalen är den enda del av Sala kommun som uppvisar ett positivt befolkningsnetto mellan 2004 och 2005.

Alla andra delar av kommunen – inklusive tätorten – har tappat invånare.

Gröna Hagars must och salami

Gröna Hagars Kött är en grupp gårdar i Svartådalen som börjat förädla och sälja kött direkt till kunden.

I höst har de stått på såväl bondens marknad i Västerås som på torgmarknaden i Västerfärnebo.

Försäljningen går fortsatt framåt och så även produktutvecklingen. Redan nu har sortimentet utökats med Gröna Hagars äppelmust.

I höst kommer även två sorters salami gjord på nötkött; Cognacsalami och pepparsalami. www.gronahagarskott.se

Bon appetit!

Lyckat år för havsörnen

Svartådalen häckande havsörnspar lyckades få ut två flygfärdiga ungar i år.

Båda har setts i området under hösten men det är vanligt att en av ungarna flyttar söderut före vintern.

Paret häckade inte i fjol men fick före det ut två ungar per år, tre år i rad.

Ett mycket bra produktionsnitt för havsörnar.

Foto: Bjarne Modigh

John de Jong och hans fru Mandy flyttade från Holland till Hällsjö. De jobbar båda inom vården, men satsar nu på sitt eget företag Edens garden och att få jobba hemifrån med turismboende, cykel-, vandring och kanot-turism. På bilden också barnen Gabriella och Sara.

De vill locka holländarna

John och Mandy de Jong flyttade från Holland till Sverige för fyra år sedan. 2004 hamnade de i Svartådalen.

De köpte hus vid Hällsjön och började smida planer för sitt företagande i det nya landet.

Tagna som de var av naturen och utrymmet, gick tankarna till naturturism med aktiviteter som cykling, vandring och kanske kanotpaddling.

De såg möjligheterna i sin omgivning och att hyra ut boende på den egna gården.

De Jongs har just blivit första entreprenörer i Svartådalen att investera i cyklar för att kunna sälja "cykelpaket" till besökare.

Cyklar som också kan hyras ut från Svartådalen Bygdecener.

Näst på tur står kanoter och inom kort köper de grannhuset för att göra om till boende för

besökare.

John och Mandy tror sig veta att holländare efterfrågar precis det som finns här. Lugnet och vildmarken, men de vill också ha aktiviteter.

– Holländare är inte vana att sitta still, de vill aktivera sig, slår John fast.

John tror också mycket på att marknadsföra sig och Svartådalen på Vakantiebeurs i Utrecht – den stora, årliga turism-mässan i Holland med 140 – 150.000 besökare.

Kanske blir det ett första besök där i vår för att sikta på en monter året därefter. Redan nu reser många holländare till Sverige.

Nu ska de hitta till Svartådalen också.

John och Mandy de Jong marknadsför sig under namnet Edens garden.

Läs mer på hemsidan www.edensgarden.se

Utsikt även för rullstolsburna

Utsikt över Svartåns våtmarker även för rullstolsburna. Det kan bli verklighet om länsstyrelsens satsning på nya plattformar går i lås.

Just nu projekterar länsstyrelsen för en första plattform i anslutning till den lilla lövdungen kallad "Dunshammarn" på Storängen vid södra Fläcksjön.

En stor yta slätteräng som översvämmas och ofta sjuder av fågelliv på våren, men som också är svår att överblicka.

Den planerade plattformen kommer inte att bli särskilt hög – ca 2 m – men så bred att ett flertal rullstolar ska få plats samtidigt.

Även en brädspång ut till platsen plan-

Alf Eriksson från Länsstyrelsen, m.fl. projekterar ny utsiktplattform på Storängen, Fläcksjön.

eras. Satsningen på handikappvänliga utsiktplattformar har planerats en längre tid och är en viktig del av infrastrukturen för Svartådalen besökare.

Ann-christin blev årets Sala-ambassadör

Ann-christin Korths-Aspegren valdes i augusti till årets Sala-ambassadör.

Ann-christin har varit med sedan Svartådalens Bygdeutveckling bildades och har bl.a. arbetat som projektledare för Bygdecenter-projektet och verkat som föreningens ordförande i två omgångar.

Ann-christin har också länge varit en-

Ann-christin Korths-Aspegren. Foto: Hans Godén, © Sala Allehandal Ingress media.

Torghandel framför det nya Bygdecentret mitt i Västerfärnebo lockade gott om kunder på torsdagarna i september. Foto: Ingmari Ekman.

Torghandel lockar besökare

Fyra torsdagseftermiddagar i september var det torghandel framför bygdecentret i Västerfärnebo.

Under parollen "I väntan på handlarn", dukade lokala entreprenörer upp sina stånd med egna delikatesser till försäljning.

Tillströmningen av kunder var stor och försäljningen god.

Kunder har kommit från Västerås, Sala, Norberg och Fagersta för att handla på Västerfärnebos lokala marknad, som givetvis också varit populär bland Färnebo-bor.

Fokus har varit på lokalproducerat och utbudet har handlat om ekologiska grönsaker, bröd, ost och charkuteriprodukter.

Det har även bjudits provsmakning av ren björksav.

Idéen till torghandeln kommer från förstudien "Föreningens företagarhus", där

möjligheterna att öppna den numera stängda butiken i Västerfärnebo har granskats.

Genom en enkät som gått ut till hushållen i området har det framkommit att det finns ett stort intresse för lokalproducerade varor.

Det bekräftades också av det stora intresset för torgmarknaden.

Försöket visar att det finns ett stort intresse för lokalproducerade råvaror och för att handla lokalt.

Samtidigt har förstudien om lanthandeln i Västerfärnebo avslutats och kommer finnas tillgänglig på ww.svartadalen.nu

Nu närmar sig ett avgörande om lanthandelns framtid i Västerfärnebo.

Du som är intresserad är välkommen att höra av dig till Bygdecentret på 0224-74 00 11 eller titta in och prata.

gagerad i Färnbo byalag.

Det var andra året i rad hon var nominerad till titeln "Årets Sala-ambassadör" och i år fick hon den med motiveringen;

"Som projektledare i Svartådalen utför Ann-christin Korths-Aspegren ett stort arbete med att sätta Västerfärnebo med omnejd på Sveriges turiskarta. Med sitt starka engagemang och ideella insatser verkar hon för en levande landsbygd.."

Utnämningen "Årets Salambassadör" delas ut av Sala kommun och Sala Allehandal.

Eric leder lederna

33-åriga Eric Söderberg från Västerås är sedan augusti anlitad på 25% arbetstid för att arbeta med vandringslederna och utveckla idéer för entreprenörskap.

– Jag kommer att jobba mycket med utveckling av aktiviteterna, säger Eric.

Eric har hand om markägarkontakterna tillsammans med Jan-Erik Bergström.

Vandringslederna utvecklas i 2 etapper.

Grovt uttryckt är etapp 1 på östra sidan Svartådalen, medan etapp 2 går över Hälleskogen västerut mot Virsbo och tillbaka ner i södra dalen.

Har du frågor om vandringslederna så kontakta Eric Söderberg på tel 070-457 68 22, eller epost: eric@svartadalen.nu

Eric Söderberg arbetar med Svartådalens naturleder.

Smäcken rustas – får nytt utseende

Nötmyrans kulturmonument nummer ett - kyrkbron Smäcken – är på väg att få ny stomme och nytt utseende.

Stora delar av det gamla fundamentet är borttaget, nya plintar är gjutna som fundament och en ny, självbärande konstruktion är gjord.

Den nya bron kommer att bli högre än den gamla för att klara sig bättre från vårisar och högvatten.

Rustningen är en del av satsningen på Svartådalens naturleder och genomförs av Farmartjänst.

Brobygge för sambete ... och fortsatt satsning på Naturbeteskött

Under sommaren förstärktes möjligheterna till samarbete kring djurhållning, naturbete och köttproduktion längs östra Fläcksjön.

Genom att en bro byggdes över Spångtegsbäcken som mynnar ut i Fläcksjön vid Byberget, kan två djurbesättningar nu sambeta över ett ca 40 ha stort område.

Den nybyggda bron över Spångtegsbäcken möjliggör sambete mellan två djurbesättningar. Från vänster Sven-Erik Andersson, Simon Green, Carl Wiberg och Håkan Aldén.

Det positiva är också att båda besättningarna kan befruktas av samma tjur.

Aberdeen-tjuren Angus har levt som i himmelriket hela sommaren och har visat särskilt stort intresse för just de nya kodarna på södra sidan bron.

Vad är det man säger om att gräset är grönnare på andra sidan...?

Samtidigt har WWF/ICA-projektet "Naturbeteskött från Svartådalen" kämpat vidare för att komma ut i fler ICA-butiker.

Just nu förs samtal med en större aktör inom kött- & chark för ett samarbete.

Naturbeteskött firar också triumfer som varumärke.

Nu serveras Naturbeteskött på den i dagarna aktuella Måltidsgalan i Grythyttan, som arrangeras av TV-aktuelle Carl-Jan Granqvist.

I Närke ökar säljvolymen. I en av butikerna utgör Naturbeteskött 60% av det försålda nötköttet.

Vill du veta mer om satsningen på Naturbeteskött kontakta Håkan Aldén, 0224-74 10 40, 0705-29 78 78.

Ungdomar och kulturlandskap blir europeisk film

Gustav Aldén från Hedåker kör slätter medan Chris Cox, Graham Townsley, Knut Krzywinski filmar. Foto: Anne Juliette Ekelin.

Under sommaren har Svartådalen haft besök av ett internationellt filmteam.

Svartådalen ska få representera Sverige i en europeisk dokumentärfilm med arbetsnamnet "Magic of the land".

Filmen kommer att handla om vilken betydelse människan har för att bibehålla det öppna landskapet.

Bland de som medverkat från trakten kan nämnas Gustav Aldén, Hedåker, Sofia Hillbom, Sätra Brunn, Walter och Gunnilla Preiholt, Rörbo gård och Tomas Jonasson, Hörnsjöfors.

Filmteamet dokumenterade flera aspekter av svensk landsbygd inklusive midsommarfirande med blomlockande ungmö, slåtrande bönder och moderna mjölkrobotar hos nysatsande mjölkbonde.

Övriga länder som medverkar i dokumentären är Irland, Spanien, Portugal, Italien och Österrike.

Filmen är en del av projektet ECL- European Culture Landscapes och målet är att filmen ska visas i respektive lands nationella TV.

Vi återkommer med sändningstid.

Arkeologi på gång vid Rörbo

När Jan-Henrik Fallgren gjorde examensjobb som student på 1980-talet, inventerade han Fläckebo socken på fornynd.

Idag är han arkeolog med mångårig erfarenhet från utgrävningar på Öland och Gotland.

Utgrävningar där man även jobbat med turister som betalar för att vara med och jobba arkeologiskt.

Sedan ifjol har Jan-Henrik börjat titta tillbaka på ett av de fornynd han hittade i Fläckebotrakten på 1980-talet.

Resterna av en gammal husgrund som kan vara ända från medeltiden.

Boupppteckningar har visat att det på Rörbo gårds ägor under medeltiden fanns en storgård, en så kallad frälsegård.

"Frälse" var de som tjänade kungen och som tack för att de ställt upp med mannar och resurser i krig, givits mark eller egna gårdar.

Idag finns ett nyväckt intresse för utgrävningar på medeltida fyndplatser i

Arkeologerna Jan-Henrik Fallgren och Jonadin studerar kartor och plats för en gammal husgrund vid Rörbosjön.

svensk landsbygd.

Hittills har arkeologerna mest grävt på medeltida stadsmiljöer.

I höst fortsätter arkeologer och historiker från bygden att undersöka de mystiska stengrunderna mellan Rörbo och Björkbacken.

“Ett föredöme för länet!”...

Landshövding Mats Svegfors inviger informationstavlor i Svartådalen tillsammans med Christer Eriksson, en av bygdens entreprenörer, tillika (c-)politiker i Sala kommunstyrelse. I bakgrunden Ann-christin Korthis-Aspegren och Anitha Barrsäter. Foto Hans Godén, © Sala Allehanda/ Ingress media.

Den 18 maj förlänade oss landshövdingen själv sin närvaro och invigde tillsammans med Christer Eriksson, Svartådalens cykelled och de nya informationstavlor.

Svegfors kallade Svartådalens arbete “ett föredöme för hela länet”.

Invigningen skedde vid Fläckebo kyrka, där en av de 42 nya informationstavlor står.

Tavlorna informerar om både fåglar, natur och kulturella sevärdheter, som t.ex

fornlämningar.

Här finns mycket att lära även för den som kan området.

Länstyrelsen har också bekostat en broschyr med fina bilder från Svartådalen, där det bl.a. finns en karta som visar alla 42 informationstavlor.

Invigningsmingel på nya bygdecentret

Den 21 augusti var det officiell invigning i det nya Bygdecentret i vad som en gång var postens lokaler i Västerfärnebo.

Då hade redan bygdecentret fungerat under en knapp månad.

Till invigningen bjöds också Salaortens kommunpolitiker in för att svara på medborgarnas frågor på temat: Vad ska Västmanlands största landsbygdskommun göra för att bibehålla och utveckla en levande landsbygd?

Invigningen lockade fullt med besökare till huset. Det var kommunpolitiker, tjänstemän från kommun och landsting, liksom föreningsrepresentanter och ordsbor.

Besökarna fick smaka lokalproducerade läckerheter från Gröna Hagars kött, Kölnbackens Bi & Bageri, samt Wernergårdens Mejeri.

Dryck till detta förstås björksav.

Efter en stunds mingel höll kommunalrådet Carola Gunnarsson ett berömande

Invigningsmingel. Foto: Ingmari Ekman.

tal där hon framhöll den utveckling som skett i Svartådalen under de senaste åren, varefter hon förklarade de nya lokalerna invigda.

Bygdecentrets nya plats mitt i Västerfärnebo har upplevts som positivt av besökarna som också blivit fler. Välkommen in!

Våra öppettider är mån-fre 9-12, vi nås också på tel. 0224- 74 00 11.

Förtur ger dig förtur till turismen Svartådalens Bygdeutveckling är nu medlem i turismorganisationen Förtur. Därmed får vi möjlighet att teckna en resegarantiförsäkring som krävs för alla företag som arbetar med turism och säljer “paketresor”.

Om ditt företag är medlem i Svartådalens och dina produkter marknadsförs och/ eller säljs från vår hemsida, så omfattas du också av resegarantin.

Något som normalt kostar en depositionsavgift på flera hundra tusen kronor till Kommerskollegium.

Detta är bara en av fördelarna med att vara medlem i Svartådalens Bygdeutveckling.

Nytt försök med konstprojektet

Nu görs förnyade ansträngningar att finansiera projektet “Måla Svartådalen” eller “Konst för naturen” som det tidigare benämnts.

Grundtanken är att kända engelska och svenska naturmålare ska komma till oss och med sin talang och sina “nya

Peter Nilsson från Öland är en av de svenska naturmålare som bjudits in till konstprojektet “Måla Svartådalen”. På bilden en akavall av en rödspov.

ögon”, skildra vårt landskap och dess fåglar, djur och människor.

Resultatet ska bli en bok och utställningar i såväl bygden som i England.

Något som verkligen kan hjälpa till att stärka Sverigebilden och – ska vi säga Svartåbilden – utomlands.

Enligt projektidén ska områdets entreprenörer inom ateljé- och gallerinärings stimuleras att utveckla fler aktiviteter för besökare och dessutom marknadsföras gemensamt via projektet.

Konstnärer bjuds också in till workshops, utbildningar och ett koncept med konst som visas i naturen, kanske längs vår cykelled, diskuteras.

Även bygdens skolor ska bjudas in att delta och verka med konst och natur.

Tycker du det här låter vettigt, spännande eller kul och vill delta eller på annat sätt bidra till projektet, kontakta Daniel Green, 0706-18 43 16, daniel@svartadalen.nu

Bygdeutvecklingens framtid ljus

Framtiden för bygdens barn ser ljus ut! EU fortsätter att stödja svensk landsbygdsutveckling.

År 2000 valdes Nedre Dalälven ut av Glesbygdverket som ett av 12 svenska Leader-områden. Landsbygdsområden som skulle få ett särskilt utvecklingsstöd av EU.

Det blev startskottet för bildandet av Svartådalens Bygdeutveckling och det positiva arbete vi sett i bygden de senaste fem åren.

Det fanns pengar att förverkliga idéer med. Sedan dess har mycket hänt i Svartådalens med omnejd, men det är avgörande att utvecklingen får möjlighet att fortsätta. Det är nu tillväxten vad gäller antalet besökare och entreprenörer verkligen börjar öka.

Nu kommer de första beskederna om hur EU-medel för landsbygdsutveckling i Sverige

kommer se ut perioden 2007-2013.

Det kommer satsas en hel del på Sverige, Leader får en fortsättning och det kommer finnas möjlighet för alla delar av Sveriges landsbygd att bilda Leader-områden eller att söka bidrag för landsbygdsutvecklande projekt.

Fler delar av regionen såsom Bergslagen och Mälardalen utvecklar just nu liknande rörelser som vi sett i Svartådalens.

Det kommer bli stenhård konkurrens, men det kommer definitivt finnas pengar att söka för Svartådalens utveckling även de kommande fem åren.

Vi blir fler!

- Det här är våra medlemmar idag!

Adéens Buss,
Birdsafari Sweden
BN Energikonsult
Edens Garden
Farmartjänst
Fläckebo B&B
Fläckebo hembygdsförening
Fläckebo LRF
Färnbo byalag
Fläckebo församling
Gussjö Mur & Bygg
Gröna Hagars Kött
Islingby byamän,
Kulturföreningen Kilbolokalen
Kölnbackens Bi & Bageri
Monica Fahrman AB

Naturskyddsföreningen i Västmanland
Norr Salbo byamän
Sala Fågelklubb
Sala västra Socialdemokratiska Förening
Kristen Gemenskap Västerfärnebo/
Fläckebo
Sör Salbo Byamän
Vrenninge Perennodling
Västerfärnebo AIK
Västerfärnebo Centeravdelning
Västerfärnebo Centerkvinnor
Västerfärnebo hembygdsförening
Västerfärnebo LRF
Västerfärnebo PRO
Västerfärnebo/ Fläckebo församling

Vi sponsrar Svartådalensnytt nr 2 – 06

Vrenninge perenner 0224-74 50 00
perenner@vrenninge.se

Centerpartiet Salabygden

Sätra Brunn 0224- 546 00
www.satrabrunn.se

Weda skog AB 0226-138 80
Lastgatan 4
775 26 Avesta
http://www.wedaskog.se/

Sörgårdsbo Gräv & Schakt
Sör Gårdsbo 1380
730 70 Västerfärnebo

BA Fönsterhantverk 0224- 740 204
Box 119
730 70 Västerfärnebo

Fläckebo Bädd & frukost
www.flackebo.se
0224-74 20 35

Brantestigs Svetservice AB
0224-136 00
Fabriksgratan 8
733 39 Sala

Magasinet Salbohed
0224-74 12 43

Svenska Handelsbanken i Sala
0224-133 05

B.N. Energikonsult AB
0224-74 00 14
http://www.bnenergikonsult.com/

Gröna Hagars Kött
www.gronahagarskott.se

Vad är Svartådalens Bygdeutveckling?

Svartådalens Bygdeutveckling är en ekonomisk förening som startades 2001 med syfte att vara en demokratisk plattform för arbetet med bygdens utveckling.

I projektform har sedan dess arbetet drivits med målen att stärka lokal ekonomi och service, skapa arbetstillfällen och stimulera entreprenörskap.

Bygdens andra föreningar och företag är välkomna som medlemmar.

Kanske du kan påverka din förening eller företag att bli medlem.

Vi kommer gärna ut och informerar om arbetet i Svartådalens Bygdeutveckling på något av era möten.

Medlemsavgiften är en engångssumma på 2.000 kronor och årsavgiften är 200 :- Föreningens bankgiro är 5399-2731

Välkommen!